

Valmiusharjoitus afrikkalaisesta sikarutosta 11.6.2025

Harjoituksen loppuraportti

Sisällys

1 Yhteenveto	2
2 Johdanto	2
3 Harjoituksen suunnittelu	2
4 Harjoituksen tarkoitus ja tavoitteet	3
5 Osallistujat	3
6 Toteutus	4
6.1 Ennakkotiedot ja -materiaali	4
6.2 Harjoituspäivän rakenne	4
6.3 Syötteiden sisältö	4
7 Palautteen kerääminen	4
7.1 Välitön palaute	5
7.2 Palautekysely	5
8 Arviointi	5
9 Harjoituksesta tehdyt havainnot	5
9.1 Syöte 1: Bioturvakoulutus	5
9.2 Syöte 2: Etsintäsuunnitelman laatiminen	6
9.3 Syöte 3: Kuolleiden villisikojen etsintä maastosta	6
9.4 Syöte 4: Kuolleen villisian kuljettaminen pois maastosta	7
9.5 Muut havainnot	8
10 Suositukset	9
10.1 Varautumiseen liittyvät suositukset	9
10.3 Valmiusharjoitteluun liittyvät suositukset	9

1 Yhteenveto

Afrikkalainen sikarutto (ASF) on vakava eläintauti, joka uhkaa sekä suomalaista sianlihan tuotantoa että luonnonvaraisia villisikoja. Tauti on levinnyt Euroopassa laajoille alueille ja tehnyt useita pitkiä loikkauksia levitessään uusille alueille. Suomen lähialueilla afrikkalaista sikaruttoa on todettu viime vuosina muun muassa Ruotsissa ja Virossa. Ruotsi vapautui tartunnasta vuonna 2024, mutta Virossa tautitilanne on edelleen hankala. Kesän 2025 aikana Virossa on isoissa tuotantosikaloissa ollut yhteensä kymmenen tautitapausta.

Tautitilanteeseen varautumista on harjoiteltu Suomessa aikaisemminkin, mutta tarve lisäharjoituksille ja varautumisen kehittämiseksi on selkeä. Tähän tarpeeseen järjestettiin viranomaisten ja metsästäjien yhteinen valmiusharjoitus Lappeenrannassa 11.6.2025 Lappeenranta valikoitui harjoituspaikaksi, sillä alueella on paljon villisikoja. Valmiusharjoittelun valmistelusta ja järjestelyistä vastasi Suomen Sikayrittäjät ry:n hallinnoima hanke Villisioista aiheutuvan afrikkalaisen sikaruton riskin pienentäminen, jonka rahoittaa maa- ja metsätalousministeriö.

Harjoituksessa keskityttiin ensivaiheen toimenpiteisiin afrikkalaisen sikaruton hävittämiseksi luonnonvaraisista villisioista. Harjoituksesta saatiin paljon käytännön havaintoja toimenpiteiden järjestämisestä. Tärkein havainto oli metsästäjien roolin tärkeys taudin hävittämistoimenpiteissä. Eläintautiviranomaisten tulee pystyä tautitilanteessa hyödyntämään metsästäjien asiantuntemusta ja antaa metsästäjille mahdollisuus osallistua toimenpiteiden toteuttamisen suunnitteluun.

Valmiusharjoituksen osallistujat pitivät harjoitusta onnistuneena ja tarpeellisena. Säännöllinen harjoittelu nähtiin tarpeellisena eri puolilla Suomea. Harjoituksen käytännönläheisyyttä pidettiin hyvänä. Valmiusharjoituksesta pidettiin webinaari 28.8.2025. Webinaarista on tehty tallenne, joka on vapaasti katsottavissa (<https://youtu.be/dXpDyhme68k>).

2 Johdanto

Afrikkalainen sikarutto levisi Eurooppaan vuonna 2014. Tämän jälkeen se on jatkanut leviämistä Euroopan alueella uusiin maihin. Suomessa afrikkalaista sikaruttoa ei ole koskaan todettu. Kesällä 2025 Virossa todetut useat ASF-tapaukset isoissa tuotantosikaloissa on taas lisännyt huolta tartunnan leviämisestä myös Suomeen. Jos afrikkalainen sikarutto leviäisi Suomeen, aiheutuisi siitä merkittäviä rajoituksia niin sikaelinkeinoille kuin metsästäjille ja taloudelliset vahingot olisivat mittavat.

Suomessa on harjoiteltu varautumista afrikkalaiseen sikaruttoon useita kertoja. Kuitenkin lisää harjoitusta kaivattiin erityisesti metsästäjien ja eläintautiviranomaisten yhteistyöstä tartunnan hävittämiseen liittyvissä toimenpiteissä maastossa. Valmiusharjoitus järjestämisestä vastasi Suomen Sikayrittäjät ry:n hallinnoima hanke Villisioista aiheutuvan afrikkalaisen sikaruton riskin pienentäminen, jonka rahoittaa maa- ja metsätalousministeriö.

Tässä valmiusharjoituksessa keskityttiin eläintautiviranomaisten ja metsästäjien yhteistyötä vaativiin toimenpiteisiin, jos tartunta olisi todettu Suomessa luonnonvaraisissa villisioissa. Harjoituksen keston takia harjoiteltavia asioita jouduttiin kuitenkin rajaamaan.

3 Harjoituksen suunnittelu

Harjoituksen suunnittelusta ja järjestämisestä vastasi Suomen Sikayrittäjät ry:n hallinnoima hanke Villisioista aiheutuvan afrikkalaisen sikaruton riskin pienentäminen.

Valmiusharjoituksen suunnitteluryhmää veti Suomen Sikayrittäjien asiantuntijaeläinlääkäri Kati Näsärö. Suunnitteluryhmään kuuluivat toiminnanjohtaja Ari Berg Suomen Sikayrittäjät ry:stä,

läänneläinlääkärit Tiina Juselius ja Satu-Mari Lehti Etelä-Suomen Aluehallintovirastosta, hirvitalousalue-suunnittelija Valto Kontro Suomen Riistakeskuksesta ja erityisasiantuntija Susanna Pesonen Ruokavirastosta. Harjoituksen käytännön toteuksessa apuna oli Toni Penttinen, joka edusti Metsästäjäliiton Kymen piiriä ja Karhusjärven Erä ry:tä

Suunnitteluryhmän tehtävänä oli määrittää harjoituksen tavoitteet ja suunnitella harjoituksen sisältö. Ryhmä suunnitteli yhdessä harjoituksen skenaarion ja syötteiden sisällön. Lisäksi ryhmä päätti yhdessä harjoitukseen mukaan kutsuttavat henkilöt.

Palautteen keräämisen ja arviointien yhteenvedon laati Suomen Sikayrittäjät ry. Sikayrittäjät laati loppuraportin harjoituksesta ja järjesti harjoituksesta kokoavan webinaarin 28.8.2025, joka oli avoin kaikille aiheesta kiinnostuneille. Webinaarista on tehty tallenne, joka on vapaasti katsottavissa (<https://youtu.be/dXpDyhme68k>). Loppuraportti löytyy Suomen Sikayrittäjät ry:n kotisivuilta kyseisen hankkeen alta.

4 Harjoituksen tarkoitus ja tavoitteet

Harjoituksen tavoitteena oli harjoitella toimintaa tilanteessa, jossa afrikkalainen sikarutto todettaisiin Suomessa luonnonvaraisissa villisioissa. Harjoituksessa keskityttiin eläintautiviranomaisten ja metsästäjien yhteistyötä vaativiin tehtäviin taudin hävittämistoimenpiteissä. Harjoituksen ulkopuolelle rajattiin kaikki tuotantosikaloihin liittyvät toimenpiteet ja rajoitukset.

Harjoituksen tavoitteina oli:

1. Eläintautiviranomaiset ja metsästyssektorin toimijat tunnistavat, miten toteuttaa sujuvaa yhteistyötä afrikkalaisen sikaruton hävittämistoimenpiteissä.
2. Eläintautiviranomaiset tunnistavat, minkälaista tietoa ja ohjeistusta metsästäjät tarvitsevat afrikkalaisen sikaruton hävittämistoimenpiteissä.
3. Metsästyssektorin toimijat tunnistavat, kuinka tukea eläintautiviranomaisia afrikkalaisen sikaruton hävittämistoimenpiteissä.

5 Osallistujat

Pelaajat: Harjoituksessa oli mukana yhteensä 14 pelaajaa. Pelaajat osallistuivat aktiivisesti harjoitukseen keskustelemalla ja toimimalla annettujen syötteiden pohjalta. Pelaajien ryhmässä oli läänineläinlääkäri, kaksi kunnaneläinlääkärää, Suomen riistakeskuksen edustaja, paikallisen riistanhoitoyhdistyksen toiminnanohjaaja ja 9 paikallista metsästäjää, jotka metsästävät aktiivisesti villisikoja.

Suunnitteluryhmä ja fasilitaattorit: Suunnitteluryhmän jäsenten nimet ja edustamat organisaatiot on lueteltu luvussa 3. Kaikki suunnitteluryhmän jäsenet olivat mukana harjoituspäivässä seuraamassa harjoituksen etenemistä. Harjoituksen fasilitaattoreina toimivat Kati Näsäro Suomen Sikayrittäjät ry:stä, Tiina Juselius Etelä-Suomen Aluehallintovirastosta ja Susanna Pesonen Ruokavirastosta. Fasilitaattoreiden tehtävänä oli ohjata harjoituksen etenemistä ja tarvittaessa auttaa pelaajia oikeaan suuntaan syötteiden käsittelyssä.

Arvioijat: Harjoituksessa oli mukana viisi arvioijaa, jotka olivat järjestöpäällikkö Teemu Simenius Suomen Metsästäjäliitosta, hirvitalousalue-suunnittelija Valto Kontro Suomen Riistakeskuksesta, erityisasiantuntija Annika Pihlajasaari Ruokavirastosta, neuvotteleva virkamies Eero Rautiainen maa- ja metsätalousministeriöstä ja läänineläinlääkäri Satu-Mari Lehti Etelä-Suomen Aluehallintovirastosta.

Arvioijien tehtävänä oli seurata harjoituksen etenemistä, mutta he eivät saaneet aktiivisesti osallistua harjoitukseen tai vaikuttaa sen etenemiseen. Arvioijat kirjasivat havaintojaan harjoituksen aikana ja arvioivat tavoitteiden täyttymistä. Harjoituksen jälkeen arvioijat kokoontuivat keskenään tekemään yhteenvedon havainnoistaan.

6 Toteutus

6.1 Ennakkotiedot ja -materiaali

Kaikille harjoitukseen osallistuville lähetettiin ennakkomateriaalina Ruokaviraston toimintasuunnitelman afrikkalaisen sikaruton hävittämiseksi luonnonvaraisista villisioista. Lisäksi ennakkomateriaali sisälsi linkit Ruokaviraston kotisivujen metsästäjille suunnattuun ASF-osioon (<https://www.ruokavirasto.fi/elaimet/elainten-terveys-ja-elaintaudit/elaintaudit/siat/afrikkalainen-sikarutto/metsastajille-afrikkalaisesta-sikarutosta/>). Ennakkomateriaalia ei kuitenkaan lähetetty pelaajina olleille paikallisille metsästäjille, sillä heidän yhteystietojansa ei ollut ennen harjoitusta käytettävissä.

6.2 Harjoituspäivän rakenne

Valmiusharjoitus toteutettiin koko päivän kestäväenä toiminnallisena harjoituksena, josta osa toteutettiin metsästysmajalla ja maastossa. Kaikki harjoituksen osallistujat olivat kokoontuneet paikan päälle Lappeenrantaan. Harjoituspäivä kesti tauot mukaan luettuna klo 9.00–16.00. Harjoitus perustui kuvitteellisiin tapahtumiin, joissa afrikkalaista sikaruttoa todettaisiin luonnonvaraisissa villisioilla Lappeenrannan alueella.

Päivän aluksi käytiin lyhyesti läpi valmiusharjoittelun tarkoitus, sekä eri osallistujien roolit ja tehtävät harjoituksessa, sillä valmiusharjoittelu ei ollut tuttua kaikille osallistujille. Tämän jälkeen esiteltiin harjoituksen skenaario ja harjoitukseen liittyvä Ruokaviraston päätös tartuntavyöhykkeen perustamisesta afrikkalaisen sikaruton vuoksi.

Harjoituksen aikana pelaajat suunnittelivat ja toteuttivat rajatulla alueella taudin hävittämiseen liittyviä toimenpiteitä. Harjoituksen ulkopuolisiin henkilöihin ei otettu yhteyttä harjoituksen aikana. Päivän päätteeksi kokoonnuttiin käymään läpi harjoituksen yhteenveto ja antamaan välitöntä palautetta.

6.3 Syötteiden sisältö

Harjoitus koostui neljästä syötteestä.

Syötteiden sisältö:

1. Eläintautiviranomaisten järjestämä bioturvakoulutus
2. Etsintäsuunnitelman laatiminen kuolleiden villisikojen etsimiseksi maastosta
3. Kuolleiden villisikojen etsintä maastosta
4. Kuolleen villisian kuljettaminen pois maastosta

7 Palautteen kerääminen

Harjoituksen kaikilta osallistujilta kerättiin palautetta sekä harjoituspäivänä heti harjoituksen päätyttyä että harjoitukseen jälkeen lähetetyllä erillisellä palautekyselyllä (Microsoft Forms).

Lisäksi osallistuneille metsästäjille erillinen palautekeskustelu 30.6.2025. Tässä tilaisuudessa esiin nousseet asiat on koottu kohtaan 9.

7.1 Välitön palaute

Välitön palaute kerättiin keskustelemalla vapaamuotoisesti koko osallistujaryhmän kesken heti harjoituksen päätyttyä. Keskustelussa käytiin läpi harjoituksen syötteet ja niissä tehdyt havainnot.

Välittömässä palautteessa esiin nousseet havainnot on kuvattu kohtaan 9 palautekyselyn ja arvioijien havaintojen kanssa.

7.2 Palautekysely

Palautekysely oli auki kaikille harjoitukseen osallistujille ajalla 12.–30.6.2025. Palautekyselyyn vastasi 15 henkilöä, joka edusti 50 prosenttia harjoitukseen osallistuneista. Vastaajista 9 oli osallistunut harjoitukseen pelaajana, 3 arvioijana, 1 tarkkailijana ja 2 fasilitaattorina.

Harjoituksen syötteitä kaikki vastanneet pitivät onnistuneina ja kokivat hyötynensä harjoituksesta. Osallistujat pitivät harjoittelua arvokkaana, sillä se antoi hyvän kuvan tautitapauksen seurauksista. Lähes kaikki tarpeelliset tahot olivat vastaajien mielestä mukana harjoituksessa, mutta mukaan harjoitukseen olisi toivottu enemmän viranomaisia pelaajina ja Luonnonvarakeskusta (tietoa villisikakannasta ja lajin käyttäytymisestä). Lisäksi vastaajat nostivat esiin rajavartioston (toiminta rajan läheisyydessä), poliisin ja varuskunnan mahdolliset roolit tilanteessa.

14 vastaajan mielestä harjoitus paransi omaa valmiutta toimia ASF-tautitapauksessa ja eri toimijoiden yhteistyötä. 10 vastaajista ilmoitti, että harjoituksessa oli ilmennyt asioita, jotka johtavat toimenpiteisiin omassa organisaatiossa. Tarvittavia toimenpiteitä olivat ohjeistuksen ja suunnitelmien laatiminen tai päivittäminen.

Palautekyselyssä kysyttiin lisäksi osallistujien ajatuksia harjoituksen syötteistä ja valmiusharjoittelun kehittämisestä. Nämä havainnot on koottu kohtaan 9 välittömän palautteen ja arvioijien havaintojen kanssa.

8 Arviointi

Harjoituksen osallistui viisi arvioijaa. He olivat paikan päällä ja tarkkailivat harjoituksen etenemistä. Arvioijat eivät osallistuneet aktiivisesti harjoitukseen. Arvioijillaan oli käytettävissä arviointilomakkeet, joihin he kirjasivat havaintojaan harjoituksen aikana.

Harjoituksen jälkeen arvioijat kokoontuivat keskenään tehdäkseen arvioinneistaan yhteenvedon. Harjoituksen arvioijien havaintoihin yhdistettiin harjoituksessa tehdyt muut havainnot ja ne on kuvattu kohdassa 9.

9 Harjoituksesta tehdyt havainnot

9.1 Syöte 1: Bioturvakoulutus

Harjoituksessa pidetty noin 30 minuuttia kestävä bioturvakoulutus oli osallistujien mielestä liian lyhyt. Osallistujat arvioivat, että koulutuksessa käsiteltiin kaikki olennainen, mutta liian pintapuolisesti. Pidemmän koulutuksen tarvetta perusteltiin sillä, että lyhyen koulutuksen jälkeen asiat unohtuvat nopeammin. Asioiden toisto useampana kertaan koulutuksessa tukisi muistamista. Koulutuksen kestoksi ehdotettiin keskustelussa yhtä tuntia.

Osallistuneet metsästäjät toivoivat laajempaa ja yksityiskohtaisempaa koulutusta, jossa olisi paremmin tuotu esille, miksi toimenpiteitä tehdään ja mikä on koulutuksen tavoitteet. Koulutettaville olisi hyvä kertoa, miten tehtävät toimenpiteet perustuvat viruksen ominaisuuksiin. Eläinlääketieteen termien käyttämistä tulee kuitenkin tarkasti välttää, sillä ne eivät ole usein tuttuja metsästäjille.

Koulutukseen ehdotettiin lisättävän myös käytännön osuus (stimulaatiot, videot), joka tukisi oppimista. Lisäksi toivottiin enemmän käytännön esimerkkejä, kuten mitä välineitä käytetään. Koulutuksen sisällössä olisi hyvä painottaa metsästäjien roolia ja vastuuta eläintautien ehkäisyssä ja hallinnassa.

Katsottiin, että koulutuksen tulee lähteä ihan perusasioista. Osaamistaso metsästäjien keskuudessa vaihtelee paljon, eikä kuulijoilla ole välttämättä ollenkaan perustietoja tautien leviämisestä ja bioturvallisuudesta.

9.2 Syöte 2: Etsintäsuunnitelman laatiminen

Harjoituksessa läänineläinlääkäri antoi metsästäjien johtajalle tehtäväksi etsinnän suunnittelun. Ratkaisua pidettiin hyvänä. Etsinnän suunnittelu onnistui hyvin ja nopeasti harjoituksessa. Pelaajat päätyivät suunnitelmaan, jossa etsittävä alue jaettiin puoliksi. Ensin käytiin läpi toinen puoli alueesta kulkemalla etsintälinjana alueen läpi. Etsintäalueen takarajalla siirryttiin toiselle puoliskolle aluetta ja palattiin samanlaisessa etsintälinjassa takaisin. Tehty suunnitelma mahdollisti kaikkien alueella olevien raatojen löytämisen.

Harjoitus osoitti, kuinka hyvin paikalliset metsästäjät tuntevat alueen villisikojen liikkeitä. Tätä tietoa tulee hyödyntää kaikissa vaiheissa. Etsinnän suunnitteluun osallistujat pitivät sopivana ryhmää, johon kuuluisi paikallinen maaston hyvin tunteva henkilö. Eläintautiviranomaisten tehtävänä olisi määritellä etsittävä alue ja jakaa se lohkoihin. Etsinnän käytännön toteutuksen päättäisivät henkilöt, jotka tuntevat maaston.

Harjoituksessa oli osoitettu vain pieni alue etsittäväksi. Etsittävän alueen koon takia alueella mahdollisesti olevat villisikat olisivat väistäneet etsijöitä, mutta eivät olisi siirtyneet pitkää matkaa. Todellisuudessa etsittävä alue olisi laajempi ja tarvitsisi tehdä päätös siitä, missä järjestyksessä aluetta aletaan etsimään. Laajemman etsinnän organisoinnissa tulisi huomioida, että villisikoja ei karkoteta pitkälle. Tämän välttämiseksi suositeltiin, ettei etsintää tehtäisi laajalla lähialueella samanaikaisesti.

Osallistujat arvioivat, että etsinnän toteuttamiseen vaikuttaa paljon vuodenaika. Harjoitusalueen villisikakanta talvehtii Suomen ja Venäjän välisen rajan rajavyöhykealueella. Rajavyöhykealueella on metsästys kielletty. Kesällä villisikat siirtyvät rajavyöhykkeeltä Suomen puolelle sisämaahan ja syksyllä palaavat takaisin rajavyöhykkeelle. Talvella lumi auttaa sikojen jäljestämisessä, jolloin metsästäminen on helpompaa.

Keskustelussa nostettiin esiin myös rajavyöhykkeellä rakennettava esteita. Todettiin, että Vuoksesta etelään jää vain noin 10 kilometrin pätkä ilman aita. Aidassa tosin tulee olemaan noin 2–3 kilometrin välein riistaportteja, jotka pidetään normaalisti auki. Harjoituksessa ei selvinnyt, olisiko riistaportteja mahdollista sulkea tautitapauksessa. Tämä nähtiin kuitenkin hyödyllisenä keinona rajata villisikojen liikkumista.

9.3 Syöte 3: Kuolleiden villisikojen etsintä maastosta

Harjoituksessa toteutettiin etsintä noin viiden hehtaarin alueelle. Pelaajat päättivät toteuttaa etsinnän etenemällä harvassa rivissä maastossa. Löydöistä ilmoitettiin puhelimitse harjoituksessa perustetulle johtopaikalle. Puhelun aikana johtopaikka antoi löydetylle raadolle tunnistenumeron.

Etsittävän alueen seurantaan hyödynnettiin Tracker-sovellusta, jossa pystyttiin merkitsemään etsittävä alue ja seuraamaan jokaisen etsijän kulkemaa reittiä. Kyseinen sovellus on metsästäjillä yleisesti käytössä ja kaikki pelaajat osasivat sitä käyttää sujuvasti.

Etsittäväälle alueelle oli piilotettu kolme juuttisäkkiä, jotka esittivät villisian raatoja. Lisäksi alueella oli piilotettu neljä villisian luuta. Näistä seitsemästä kohteesta jäi löytymättä yksi luu, joka jäi etsijöiden

kulkusuunnasta katsottuna kiven taakse. Havaitakseen luun läheltä kulkeneen etsijän olisi pitänyt katsoa myös taaksepäin. Keskustelussa todettiin, että etsijöiden oli haastavaa katsoa kaikkiin suuntiin ja samalla seurata puhelimesta karttaa pysyäkseen oikeassa linjassa.

Harjoituksessa etsijät eivät huomanneet pitää löydettyihin raatoihin tarpeeksi etäisyyttä, vaikka kukaan ei niihin suoraan koskenut. Arvioitiin kuitenkin, että etäisyyden pitäminen raatoihin olisi perusteltua, etteivät jalkineet kontaminoidu mahdollisesti maassa olevalla viruksella. Luiden tai muiden raatojen osien löytämisen jälkeen tulisi tehdä myös tarkempaa lähietsintää. Lisäksi harjoituksessa unohtui löydettyjen raatojen kuvaaminen. Kuvaaminen olisi järkevää heti löydettyäessä, sillä raadon iän määrittystä voidaan tehdä kuvan perusteella ja tarvittaessa kuva helpottaa sen löytämistä noutovaiheessa.

Etsinnän aikana etsintään osallistuvat kommunikoivat ääntä käyttämällä. Harjoitukseen osallistuneet arvioivat, että äänen käyttö olisi saattanut karkottaa lähistöllä olevia villisikoja. Toisaalta villisiat eivät todennäköisesti olisi paenneet kovin pitkälle, sillä ääntä käyttävää ihmistä on helppo tarkkailla. Kommunikoinnin vaihtoehtoksi pohdittiin myös radiopuhelimia.

Palautteessa nousi esiin myös etsinnässä mahdollisesti tarvittavat varajärjestelmät. Jos GPS-signaali ei toimi tai laitteessa on häiriöitä, voidaan varalle tarvita paperikarttoja ja kompasveja. Maastossa matkapuhelinverkkojen kattavuus voi olla puutteellista, jolloin voidaan tarvita radiopuhelimia myös laajempaan kommunikointiin.

Harjoitukseen osallistuneet pitivät hyvänä, että kerralla etsittävä alue oli suhteellisen pieni. Etuna nähtiin, että pienellä alueella etsijöiden motivaatio ja etsinnän tarkkuus pysyy paremmin yllä. Harjoituksen etsinnässä tarkkuutta olisi saatu paremmaksi pienentämällä etsijöiden välejä ketjussa ja hidastamalla etenemisvauhtia. Harjoituksessa maasto oli haastavaa ja kasvillisuus paikoin hyvin tiheää. Haastavassa maastossa etenemisnopeuden tulee olla todella hidas, että kaikki pienetkin ruhon osat voidaan havaita.

Maastoetsinnän jälkeen toteutettiin etsijöiden kenkien ja käsien pesu ja desinfiointi. Harjoituksessa havaittiin, ettei kaikilla ollut jalkineita, jotka voisi pestä ja desinfioida. Keskustelussa todettiin, että etsintään osallistuville tulisi olla tarvittava varustelista jo etukäteen tiedossa.

Pesupaikan suunnittelu on olennaista, ettei puhtailla saappailla kuljeta samaa reittiä kuin likaisilla. Palautteessa pohdittiin myös ohjeita etsinnässä käytettyjen jalkineiden käytöstä myöhemmin. Ohjeistusta tarvitaan siihen, saako samoilla jalkineilla ajaa puhdistuksen jälkeen autoa ja pistäisikö näille jalkineille suositella karanteeniaikaa, jolloin niitä ei saisi käyttää.

Harjoitukseen osallistuneet nostivat keskustelussa esiin koiran käyttämisen raatojen etsinnässä. Koiran tulisi osata merkata raato koskematta siihen. Metsästäjät pitivät koiraa tehokkaana välineenä etsintään. Vaikeassa maastossa arvioitiin, että koiran tekemä etsintä on tehokkaampaa kuin ihmisten tekemä.

9.4 Syöte 4: Kuolleen villisian kuljettaminen pois maastosta

Harjoituksessa raadon noutamista varten perustettiin ryhmä, jossa oli yksi virkaeläinlääkäri ja kaksi metsästäjää. Ennen maastoon lähtemistä eläinlääkäri opasti metsästäjiä suojavaarusteiden pukemisessa. Suojavaarusteista havaittiin, että saapassuojat olisivat vaarallisen liukkaat märässä maastossa. Harjoituksessa niitä ei käytetty, mutta todellisessa tilanteessa tulisi pohtia, miten jalkineet saadaan suojattua turvallisesti.

Pelaajien ratkaisua, jossa metsästäjät pukivat suojavaarusteet eläinlääkärin ohjauksessa, pidettiin onnistuneena. Noutoryhmän kokoonpanossa pidettiin hyvänä asiana, että mukana oli asiaan hyvin

perehtynyt eläinlääkäri. Arvioitiin, että noutoryhmään olisi suositeltavaa kuulua neljä henkilöä, jolloin yksi voisi toimia puhtaana avustajana. Avustajan tehtävä olisi käyttää karttasovellusta ja avustaa raatoa käsitteleviä henkilöitä.

Harjoituksessa havaittiin, että raatojen merkintään käytetyn keltaisen nauhan havaitseminen oli haastavaa. Maastosta erottuvat parhaiten sininen ja punainen merkin nauha. Raatojen merkitseminen tulisi ohjeistaa selkeä ja yhdenmukainen toimintamalli. Merkitsemisnauhaa on suositeltavaa käyttää merkitsemiseen runsaasti esimerkiksi rajaamalla nauhalla alue raadon ympärille.

Noutoryhmä tarvitsee selkeää ohjeistusta toimintatavoista raadon siirtämisessä. Tässä harjoituksessa havaittiin, että ohjeistusta tarvitaan ainakin ahkion tai muun kuljetusvälineen sijoittamisesta (lähelle vai kauas raadosta) ja mahdollisesta hanskojen vaihtamisesta raatoon koskemisen jälkeen. Isot villisiat ovat raskaita liikutella, joten nostavat henkilöt todennäköisesti kontaminoivat suojavaatteensa reisistä rintakehään ja käsivarsiin asti villisikaa nostaessaan.

Raadon alla olleen maaperän mahdollinen kalkitseminen tai muut toimenpiteet tulee myös ohjeistaa selkeästi. Raatojen siirtoreitit on suositeltavaa suunnitella etukäteen siten, että tartunnan leviämisen riski siirron yhteydessä saadaan pidettyä mahdollisimman pienenä.

Maastosta palaamisen jälkeen eläinlääkäri näytti edellä ja ohjeisti metsästäjille suojavausteiden riisumisen vaihe vaiheelta. Puhdas riisuminen on kuitenkin haastavaa, joten riisumista olisi hyvä päästä harjoittelemaan etukäteen ja siihen tulee olla selkeä ohjeistus.

9.5 Muut havainnot

Harjoitus osoitti, kuinka tärkeässä roolissa metsästäjät ovat taudin hävittämistoimenpiteissä. Metsästäjät soveltuvat hyvin näihin tehtäviin, sillä heillä on valmiiksi paljon tietoa villisikojen luontaisista reviireistä ja liikkumisesta sekä sopivat varusteet niin maastossa kulkemiseen kuin raatojen kuljettamiseen. Eläintautiviranomaisilta ei soveltuvaa varustusta löydy valmiina.

Metsästäjille on kerrottava selkeästi tehtävien toimenpiteiden tavoitteet, mutta käytännön toteutukseen tulee metsästäjien voida itse vaikuttaa. Metsästystoiminnassa on valmiiksi mukana metsästysseurojen ja jahtien johtajia. Samoja henkilöitä kannattaa hyödyntää myös etsintöjen johtajina, sillä heillä on valmista kokemusta johtajana toimimisesta.

Etsinnän järjestelyissä tärkeänä osana pidettiin etsijöiden ruokahuollon järjestämistä. Jos ruokailumahdollisuutta ei tarjota, joudutaan etsintä keskeyttämään pidemmäksi aikaa, kun ruokaa lähdetään hakemaan muualta. Pelkkää evässämpylää eivät osallistujat pitäneet riittävänä ruokana pitkään kestävään etsintätööhön.

Keskustelua käytiin myös tarvittavien etsintään osallistuvien vapaaehtoisten löytymisestä, kun maastoetsintää tehtäisiin pitkään. Osallistujat pitivät tärkeänä, että tilanteessa metsästäjille viestittäisiin mahdollisimman avoimesti, mihin tehtäviin ja miksi vapaaehtoisia tarvitaan.

Vapaaehtoisille maksettavan korvaus arvioitiin olevan noin 30 euroa/tunti. Tämän uskottiin lisäävän vapaaehtoisten määrää. Silti haasteena nähtiin riittävä vapaaehtoisten määrä, sillä suurimman osan osallistumista pitkällä aikavälillä tulee rajoittamaan muut työt.

10 Suositukset

10.1 Varautumiseen liittyvät suositukset

Harjoituksen perusteella havaittiin selkeitä tarpeita kehittää varautumista afrikkalaiseen sikaruttoon. Etsinnän järjestämisessä olisi syytä pohtia jo etukäteen etsijöiden tarvitsemat varusteet ja etsijöiden tarvitseman ruokahuollon järjestäminen.

Etsinnänsuunnittelua ja organisoitumista varten tulisi olla valmiita mallipohjia. Mallien tulee kuitenkin pysyä etsijöiden joustavina työvälineinä, eikä tiukkoina määräyksinä. Koiran käyttämistä raatojen etsinnässä olisi hyvä testata ja laatia siihen valmista ohjeistusta.

Etsinnässä käytettävän soveltuvan paikannussovelluksen käyttöä olisi suositeltavaa valmistella ja laatia esimerkiksi ohjeistusta valmiiksi. Tarvetta olisi selvittää, mistä sovelluksesta tiedot saataisiin siirrettyä muihin viranomaisten tarvitsemiin järjestelmiin.

Suosittelavaa olisi laatia metsästäjille järjestettävä bioturvakoulutus valmiiksi jo ennen tautitilannetta, jolloin viranomaisilla on nopeasti paljon muitakin tehtäviä hoidettavana. Harjoitukseen osallistuneet pohtivat myös mahdollisuutta pienen metsästäjäjoukon kouluttamiseen jo etukäteen ennen kuin tautia on todettu Suomessa.

Tautitilanteessa paikallisten metsästäjien asiantuntemusta on pystyttävä hyödyntämään sujuvasti. Tämän varmistamiseksi on tärkeää, että eläintautiviranomaiset tunnistavat metsästäjien osaamisen ja yhteistyötä tehdään jatkuvasti alueen metsästäjien kanssa. Varautumisen kehittämiseksi olisi mahdollista tehdä etukäteen alueellisia kartoituksia esimerkiksi laativajoista ja niiden varustuksesta.

10.3 Valmiusharjoitteluun liittyvät suositukset

Harjoitukseen osallistujat pitivät harjoittelua tarpeellisena myös jatkossa. Valmiusharjoituksia olisi hyvä järjestää eri puolilla Suomea, sillä villisikakanta ja alueelliset toimintatavat vaihtelevat. Valmiusharjoituksiin ehdotettiin lisättäväksi myös enemmän koulutuksellista näkökulmaa, jossa osallistujille koulutettaisiin taudintorjuntaan liittyviä asioita.

Valmiusharjoituksen käytännönläheisyyttä pidettiin hyvänä asiana. Osa osallistujista toivoi vielä enemmän maastotyöskentelyä. Harjoitusten jälkeen tulee varata riittävästi aikaa loppukeskustelulle. Keskustelut ovat tärkeä osa harjoittelua, sillä osallistujat pystyvät jakamaan harjoituksen aikana syntyneitä ajatuksia ja havaintoja.

Yleisesti valmiusharjoittelussa on tärkeää täsmentää osallistujille, että harjoituksen aikana toimintaa ei tarvitse laajentaa syötteiden ulkopuolelle vaan käsitellään vain niissä rajattuja asioita. Pelaajille kannattaa myös ennen harjoituksen alkua kertoa selkeästi, keihin henkilöihin voivat ottaa yhteyttä harjoituksen aikana kysyä apua. Esimerkiksi tässä harjoituksessa pelaajat olisivat voineet hyödyntää enemmän muiden paikalla olevien asiantuntijoiden osaamista kysymällä asioita.

Loppuraportin on laatinut Suomen Sikayrittäjät ry:n asiantuntijaeläinlääkäri Kati Näsäro (kati.nasaro@sikayrittajat.fi, puh. 050 347 2852).